

Bruksela, 2 lutego 2026 r.
(OR. en)

5928/26

Międzyinstytucjonalny numer
referencyjny:
2025/0412 (NLE)

ENV 84
CLIMA 42
SOC 46
ENER 41
ECOFIN 142
COMPET 136
RECH 36
EDUC 25
CULT 12

PISMO PRZEWODNIE

Od: Sekretarz generalna Komisji Europejskiej (podpisała dyrektor Martine DEPREZ)

Data otrzymania: 17 grudnia 2025 r.

Do: Thérèse BLANCHET, sekretarz generalna Rady Unii Europejskiej

Nr dok. Kom.: COM(2025) 1026 final

Dotyczy: KOMUNIKAT KOMISJI DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY, EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU REGIONÓW
Nowy europejski Bauhaus - od wizji do rzeczywistości

Delegacje otrzymują w załączeniu dokument COM(2025) 1026 final.

Zał.: COM(2025) 1026 final

Strasburg, dnia 16.12.2025 r.
COM(2025) 1026 final

**KOMUNIKAT KOMISJI DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY,
EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU
REGIONÓW**

Nowy europejski Bauhaus - od wizji do rzeczywistości

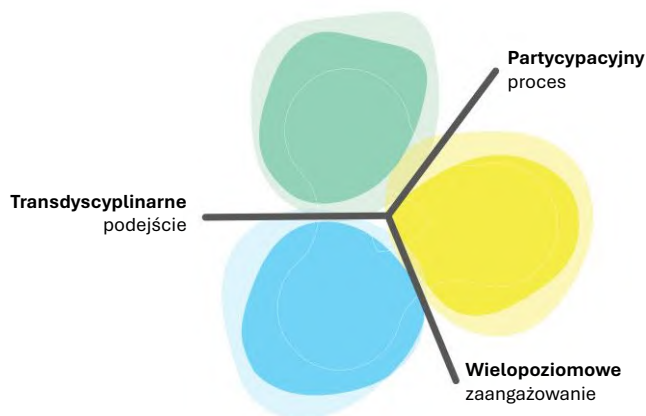
1. WPROWADZENIE

Europejscy obywatele i przedsiębiorstwa stoją w obliczu wyzwań o niespotykanej dotąd skali i złożoności – od wstrząsów geopolitycznych i zagrożeń dla bezpieczeństwa na kontynencie po potrójny kryzys planetarny, a także zmiany technologiczne i zagrożenia dla naszej demokracji i wartości. To naturalne, że w obecnych czasach niepewności obywatele czują się zaniepokojeni, w związku z czym kluczowe znaczenie ma **zapewnienie przewidywalności i perspektyw, wspieranie innowacji i tworzenie miejsc, które wspierają poczucie przynależności, jakość życia i poczucie bezpieczeństwa.**

Temu właśnie służy nowy europejski Bauhaus (NEB). Inicjatywa ta, uruchomiona w 2020 r. przez przewodniczącą Komisji Ursulę von der Leyen, **umożliwia obywatelom, społecznościom i przedsiębiorstwom wspólne poszukiwanie innowacyjnych rozwiązań na rzecz pozytywnej przyszłości**, która obejmuje włączenie społeczne, zrównoważoność i jakość życia.

Wartości NEB

Zasady NEB

NEB ma na celu wprowadzenie w terenie wymiernych zmian dla obywateli i przedsiębiorstw dzięki innowacyjnemu, transformacyjnemu i oddolnemu podejściu. W ciągu pięciu lat NEB stał się **ruchem obejmującym ponad 700 projektów w całej Europie i poza nią, z dynamiczną społecznością** prawie 2 000 organizacji, docierającą do milionów osób, oraz siecią organów krajowych pełniących rolę pomostu łączącego ze szczeblem lokalnym. Różne projekty, które badano, pilotowano i prezentowano w latach 2021–2025 – od projektów demonstracyjnych dotyczących przystępnych cenowo dzielnic mieszkaniowych po akceleratory cyfryzacji budownictwa, a także oparte na sztuce uczestnictwo w społecznościach lokalnych – pokazują, że sprzyjające włączeniu społecznemu, zrównoważone i wysokiej jakości środowisko zbudowane ma potencjał, by zaangażować większą liczbę obywateli oraz przyczynić się do zwiększenia odporności i konkurencyjności.

W świetle doświadczeń i wniosków z ostatnich lat **nadszedł moment, aby zwiększyć skalę NEB i przenieść go na kolejny poziom jako potężny czynnik umożliwiający czystą transformację** i innowacje w Europie i poza nią. W niniejszym komunikacie przedstawiono cele polityczne NEB na najbliższe lata oraz ramy konkretnych działań mających na celu zwiększenie innowacji, odporności i zrównoważoności. Aby zwiększyć wpływ niniejszego

komunikatu, dołączono do niego wnioski dotyczące zalecenia Rady¹ dla państw członkowskich, uwzględniający w pełni zasadę pomocniczości.

Głównym celem nowego europejskiego Bauhausu pozostaje środowisko zbudowane. Jest to zasadniczy element codziennego życia obywateli, mający ogromny potencjał w zakresie poprawy jakości życia, ograniczenia emisji, wspierania przystępności cenowej, a jednocześnie zwiększania konkurencyjności naszego przemysłu. **Dzielnice potrzebują działań politycznych, finansowania i wsparcia technicznego na rzecz rewitalizacji.** Konieczne są dalsze działania na rzecz budowania umiejętności i zwiększania skali przystępnych cenowo rozwiązań, które mogą zwiększyć efektywne wykorzystanie przestrzeni zbudowanej na obszarach miejskich i wiejskich, wdrażania rozwiązań opartych na materiałach pochodzenia biologicznego oraz innowacyjnych materiałów i technik, **przy wzmacnianiu odporności i tworzeniu rynków pionierskich** dla innowacyjnych i konkurencyjnych gałęzi przemysłu w Europie. W nadchodzących latach NEB rozszerzy się na inne sektory, a mianowicie na sektor włókienniczy i sektor mody.

Należy lepiej wykorzystać **potencjał współtworzenia i podejść multidyscyplinarnych, także za pomocą narzędzi cyfrowych**, oraz zwiększyć możliwości i zdolności, aby umożliwić naukowcom, artystom, organom, obywatelom i przedsiębiorstwom wspólne tworzenie i wdrażanie wizji w terenie.

Pięć lat po rozpoczęciu inicjatywy **Komisja i jej partnerzy zwiększą znaczenie NEB i rozszerzą jego społeczność**, upowszechnią i rozwiną kreatywne koncepcje i innowacje, aby wesprzeć uzasadnienie biznesowe kluczowych projektów. NEB będzie nadal **wspierać państwa członkowskie we wprowadzaniu podejść inspirowanych NEB** do krajowych polityk mieszkaniowych, planów renowacji budynków i decyzji dotyczących planowania przestrzennego, w synergii z Agendą UE dla miast² i narzędziami terytorialnymi polityki spójności, a także europejskim planem na rzecz przystępnych cenowo mieszkań³ i strategią na rzecz budownictwa mieszkaniowego⁴ przedstawioną razem z niniejszym komunikatem.

2. NEB JAKO CZYNNIK SPRZYJAJĄCY INNOWACJOM I CZYSTEJ TRANSFORMACJI

Dzięki wykorzystaniu dotychczasowych osiągnięć NEB zwiększy **wsparcie dla przedsiębiorstw, innowatorów i społeczności** w całej Europie i poza nią na rzecz **sprzyjającej włączeniu społecznemu, zrównoważonej i ukierunkowanej na jakość transformacji dzielnic i przemysłu.** Priorytetem NEB będą przystępne cenowo rozwiązania, zgodnie z planem na rzecz przystępnych cenowo mieszkań, a ponadto NEB zaoferuje przestrzenie na potrzeby współtworzenia oraz narzędzia oparte na dowodach, pozwalające specjalistom, naukowcom, użytkownikom, społecznościom i przedsiębiorstwom spotykać się i współpracować ze sobą w celu tworzenia innowacyjnych rozwiązań o najwyższej wartości. Rozwijana będzie akademie NEB jako podstawowa struktura nowego europejskiego Bauhausu służąca usprawnianiu **szkolenia, zmiany i podnoszenie kwalifikacji różnych podmiotów w ekosystemie budowlanym**, zapewnianiu **piaskownic dla innowacyjnych rozwiązań** i wspieraniu przedsiębiorstw typu start-up oferujących rozwiązania, które odzwierciedlają wartości NEB. Instrument NEB posłuży do wspierania badań naukowych na najwyższym poziomie, a także do zwiększania skali innowacji i projektów demonstracyjnych. W synergii

¹ COM(2025) 1027.

² EUR-Lex – 52025DC0739 – PL – EUR-Lex.

³ COM(2025) 1025.

⁴ COM(2025) 991.

z unijną strategią dotyczącą biogospodarki⁵ NEB pomoże również przyspieszyć upowszechnianie materiałów i metod budowlanych opartych na obiegu zamkniętym i materiałach pochodzenia biologicznego, tworząc nowe rynki pionierskie i zwiększając konkurencyjność Europy.

Dobre praktyki NEB w zakresie rozwiązań opartych na obiegu zamkniętym i materiałach pochodzenia biologicznego

- ❖ **TOVA (ES):** tworzenie konstrukcji architektonicznych wykonanych z ziemi ubijanej wznoszonych za pomocą dźwigowej drukarki WASP 3D, które można ukończyć w ciągu zaledwie kilku tygodni, bez odpadów i generując niemal zerowe emisje dwutlenku węgla [Nagroda NEB za 2023 r.].
- ❖ **NEBourhoods:** rewitalizacja dzielnicy z lat 70. XX wieku w Monachium poprzez tworzenie przestrzeni o mieszanym przeznaczeniu, silniejszych więzi społecznych i rozwiązań energetycznych, takich jak moduły fotowoltaiczne/zacienianie [program „Horyzont Europa”].
- ❖ **Panelka 2.0 (TEPLO):** wsparcie odbudowy Ukrainy przez renowację pod kątem obiegu zamkniętego z wykorzystaniem materiałów pochodzących z recyklingu i materiałów pochodzenia biologicznego, energooszczędnych rozwiązań i wzmocnienia pozycji społeczności [LIFE].

Tova ©GregoriCivera – © NEBourhoods – © Teplo

2.1 Zwiększenie obiegu zamkniętego, zrównoważoności i innowacji w środowisku zbudowanym

2.1.1 Wspieranie innowacyjnych i zrównoważonych rozwiązań

Aby wesprzeć przejście ekosystemu budowlanego na rozwiązania niskoemisyjne, oparte na obiegu zamkniętym i rozwiązania bazujące na materiałach biologicznych, w ostatnich latach w ramach projektów NEB eksperymentowano z **nowatorskimi rozwiązaniami dla sektorów budowlanych**, takimi jak budownictwo modułowe, projektowanie energooszczędne i wodooszczędne, a także materiały pochodzenia biologicznego, materiały pochodzące z recyklingu i materiały innowacyjne. Komisja zbadała i przetestowała zrównoważone technologie budowlane, takie jak budownictwo zautomatyzowane i zrobotyzowane, drukowanie przestrzenne, składowanie biogennej emisji CO₂ w budynkach, zastosowania sztucznej inteligencji w projektowaniu, a także budownictwo z prefabrykatów i budownictwo modułowe – są to technologie często produkowane przez MŚP.

Aby zwiększyć odporność gospodarczą i wdrożyć transformacyjny Pakt dla czystego przemysłu, NEB **zwiększy możliwości oferowane przez gospodarkę o obiegu zamkniętym**

⁵ COM(2025) 960 final.

i biogospodarkę, pobudzi rynki innowacyjnych materiałów i metod budowlanych, pozyska zrównoważone i przystępne cenowo rozwiązania w zakresie energii, wody i mobilności, a także technologii cyfrowych, danych i godnej zaufania sztucznej inteligencji. NEB będzie promował **badania naukowe, zwiększanie skali i włączanie do głównego nurtu polityki innowacyjnych, zasobooszczędnych rozwiązań**, wspierał przedsiębiorstwa w prototypowaniu nowych opłacalnych podejść, które można rozszerzyć, oraz wspierał nowe i szeroko rozpowszechnione normy projektowania niskoemisyjnego o obiegu zamkniętym i przyjaznego dla przyrody. Będzie również wspierał **społeczności w pełnieniu roli ośrodków innowacji** i oddolnych rozwiązań na rzecz czystej transformacji, dostosowanych do lokalnych potrzeb i zdolności. Dzięki priorytetowemu traktowaniu innowacji, umiejętności i konkurencyjności przemysłowej NEB pomoże zapewnić Europie pozycję światowego lidera w zakresie zrównoważonych i przystępnych cenowo rozwiązań wysokiej jakości.

Samo finansowanie publiczne nie wystarczy do przeprowadzenia transformacji. Projekty NEB pokazują, że można bezpiecznie inwestować w zintegrowane rozwiązania, ponieważ zwiększają one poparcie obywateli i zaangażowanie użytkowników końcowych, co przekłada się na atrakcyjne środowiska i prężne gospodarki lokalne. Instrumenty takie jak InvestEU mogłyby pomóc w uruchomieniu dodatkowych inwestycji prywatnych. Komisja Europejska we współpracy z Europejskim Bankiem Inwestycyjnym (EBI) opracowała **wytyczne inwestycyjne dotyczące NEB⁶**, aby zapewnić dobre praktyki i gwarancje jakości dla inwestorów i podmiotów realizujących projekty w celu pobudzenia inwestycji społecznych, które prowadzą do przekształcania budynków, przestrzeni publicznych i dzielnic zgodnie z wartościami NEB. W oparciu o te wytyczne Komisja – za pośrednictwem akademii NEB – zintensyfikuje działania i ułatwi **łączenie koncepcji NEB i źródeł finansowania**, w tym innowacyjnych modeli finansowania.

Dzięki połączeniu innowacji, tworzenia przedsiębiorstw i szkoleń **Europejski Instytut Innowacji i Technologii (EIT)** i jego **wspólnoty wiedzy i innowacji (WWiI)** są dobrze przygotowane do wspierania transformacyjnego i transdyscyplinarnego charakteru NEB. W szczególności ma on na celu **wspieranie przedsiębiorców i MŚP** w sektorach istotnych dla nowego europejskiego Bauhausu – takich jak sektory budownictwa, projektowania, mody, rzemiosła, produkcji, energii i mobilności oraz sektor rolno-spożywczy – we wprowadzaniu ich pomysłów na rynek.

Komisja:

- **opracuje znak jakości NEB w celu premiowania projektów i praktyk NEB** oraz zwiększenia ich widoczności wśród potencjalnych promotorów i inwestorów;
- **będzie finansować opracowywanie projektów demonstracyjnych NEB na potrzeby innowacyjnych rozwiązań**, takich jak wykorzystanie przestrzeni pionowej, masowe dostosowanie prefabrykowanych modułowych elementów budowlanych, infrastruktura społeczna w dzielnicach, dzielnice międzypokoleniowe lub rozwiązanie problemu bezdomności;
- będzie zachęcać państwa członkowskie do opracowania w ramach polityki spójności **jednego projektu sztandarowego inicjatywy NEB w każdym państwie członkowskim**;
- **będzie wspierać przedsiębiorców i MŚP** w sektorach istotnych dla NEB, w szczególności **za pośrednictwem EIT**, pomagając im w uzyskaniu dostępu do finansowania w celu komercjalizacji i zwiększania skali nowych rozwiązań;

⁶ Wytyczne inwestycyjne NEB – Nowy europejski Bauhaus – Unia Europejska.

- za pośrednictwem komponentu wdrażania Instrumentu Nowego Europejskiego Bauhausu będzie **wspierać sektory istotne dla NEB** – budownictwa, projektowania, mody, rzemiosła, produkcji, energii, mobilności i rolno-spożywczy – w celu wdrożenia i zwiększenia skali innowacyjnych metod, procesów i praktyk NEB, które łączą zrównowagę, włączenie społeczne i jakość.
- **będzie dawać przykład**, stosując podejście NEB przy budowie lub renowacji budynków Komisji, inspirując się przykładem przyszłego **budynku JRC o dodatnim bilansie energetycznym netto w Sewilli** i **forum obywatelskiego JRC w Geel**, oraz promując je w innych instytucjach unijnych, krajowych i lokalnych.

Przyszły budynek JRC w Sewilli, zbudowany zgodnie z wartościami i zasadami NEB – © Playtime

2.1.2 Sprzyjająca włączeniu, zrównowazona i oparta na jakości transformacja dzielnic

Wzrasta narażenie społeczności lokalnych i dzielnic na **zmianę klimatu, utratę różnorodności biologicznej, niedobór wody i zagrożenia antropogeniczne**, takie jak susze, pożary roślinności, powódzie, niedobór wody, oraz utrzymuje się ich narażenie na zanieczyszczenie, w tym zanieczyszczenie pochodzące z nieekologicznych systemów ogrzewania⁷, co osłabia bezpieczeństwo gospodarcze, pogłębia nierówności społeczne i zdrowotne⁸ oraz zagraża europejskiemu *stylowi życia*. Należy pilnie wdrożyć Europejski Zielony Ład oraz Pakt dla czystego przemysłu w terenie, poprzez proces sprawiedliwej transformacji. Oznacza to zapewnienie przystępnych cenowo rozwiązań dla wszystkich obywateli oraz zwiększenie odporności i gotowości dzielnic na wypadek sytuacji kryzysowej, przy jednoczesnym poszanowaniu różnorodności kulturowej i dziedzictwa lokalnego Europy.

NEB będzie **wspierał ukierunkowaną na konkretny obszar transformację, która zwiększa gotowość osób i społeczności** na zagrożenia związane z klimatem i klęski żywiołowe, zgodnie ze europejską strategią na rzecz unii gotowości⁹, oraz stopniowe uniezależnianie się od paliw kopalnych dzięki zrównowazonej, wydajnej mobilności oraz produkcji i zużyciu energii w ramach naszych zasobów mieszkaniowych. Komisja wspiera już wzmocnienie pozycji obywateli w projektach renowacji i przystosowania się do zmiany klimatu, np. za pośrednictwem misji UE w zakresie neutralnych dla klimatu i inteligentnych miast oraz w zakresie przystosowania się do zmiany klimatu, a także inicjatywy obywatelskiej na rzecz

⁷ Zob. EEA 2025: EU Heating and Cooling Systems Drive Air Pollution, Urgent Action Needed [Unijne systemy ogrzewania i chłodzenia powodują zanieczyszczenie powietrza, konieczne jest podjęcie pilnych działań.].

⁸ Zob. Europejski Atlas Środowiska i Zdrowia.

⁹ Zob. strategia na rzecz unii gotowości JOIN (2025) 130 final.

renowacji¹⁰. Eksperymenty i współprojektowane rozwiązania NEB mogą wykazać skuteczność **planowania przestrzennego, które obejmuje rozwiązania niskoemisyjne, wodooszczędne, odporne na deficyt wody i oparte na zasobach przyrody, a także innowacje społeczne**, dzięki czemu społeczności stają się bezpieczniejsze, zdrowsze i bardziej odporne.

Renowacja lub odnawianie budynków¹¹, w szczególności w połączeniu z praktykami społecznymi, takimi jak wykorzystanie mieszane, wymiana mieszkań lub mieszkania wielopokoleniowe, może **pomóc w zapewnieniu wszystkim przystępnych cenowo i zrównoważonych mieszkań**, spowalniając niekontrolowane rozrastanie się miast i zasklepienie gleby, wspierając spójność i akceptację społeczną, a jednocześnie chroniąc nasze dziedzictwo kulturowe. Nowy europejski Bauhaus wykorzysta potencjał pustostanów i niedostatecznie wykorzystywanego środowiska zbudowanego, **nadając priorytet lepszemu wykorzystaniu istniejących budynków** zamiast rozbiórki i budowy nowych budynków, a także wniesie wkład w **projekt pilotażowy narzędzia koordynacji konkurencyjności** w zakresie budownictwa uprzemysłowionego. Zamówienia publiczne, wspierane przez przejrzyste kryteria, mogą również być ważnym katalizatorem wdrażania zrównoważonych praktyk i produktów w dzielnicach.

Komisja:

- będzie wspierać społeczności w ich wysiłkach na rzecz wzmocnienia **odporności na klęski żywiołowe, w tym zapobiegania kryzysom i gotowości na nie, oraz w odbudowie po klęskach żywiołowych** przez finansowanie zintegrowanych inicjatyw oddolnych, takich jak innowacyjne wodooszczędne rozwiązania oparte na zasobach przyrody i kulturze;
- zapewni budowanie zdolności, rozwój narzędzi i wymianę dobrych praktyk w zakresie **przystosowania budynków do klęsk żywiołowych, w tym powodzi¹², ograniczania ryzyka pożarów roślinności¹³, odbudowy ekosystemów miejskich¹⁴**, a także kompleksowej ocenę ryzyka i zagrożeń;
- będzie promować **analizę opartą na sztucznej inteligencji, aby umożliwić podejmowanie decyzji w oparciu o dane** w celu przewidywania wyzwań i wspólnego opracowywania inteligentniejszego planowania przestrzennego¹⁵, a także wdrażanie lokalnych cyfrowych bliźniaków na potrzeby odbudowy i zapewnienie organom narzędzi opartych na sztucznej inteligencji do przejrzystego zarządzania projektami budowlanymi¹⁶;
- będzie wspierać **zrównoważoność i efektywność środowiska zbudowanego** przez zapewnienie wspólnej metodyki¹⁷ i dowodów dotyczących dekarbonizacji budynków

¹⁰ Strona główna – Inicjatywa obywatelska na rzecz renowacji – Komisja Europejska.

¹¹ „Odnawianie” obejmuje zmiany planu przestrzeni lub funkcji do nowych zastosowań, które zazwyczaj nie są objęte renowacją, zgodnie z normami określonymi przez Europejski Komitet Normalizacyjny (CEN).

¹² Zob. EU-level technical guidance on adapting buildings to climate change [Unijne wytyczne techniczne dotyczące przystosowania budynków do zmiany klimatu].

¹³ Komisja przedstawi europejską strategię zapobiegania pożarom roślinności na początku 2026 r.

¹⁴ Zob. art. 8 rozporządzenia (UE) 2024/1991 w sprawie odbudowy zasobów przyrodniczych.

¹⁵ <https://interoperable-europe.ec.europa.eu/collection/ldttoolbox>.

¹⁶ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/pl/news/digital-twin-reconstruction-ukraine>.

¹⁷ Zob. unijne ramy dla krajowego obliczania współczynnika globalnego ocieplenia w cyklu życia: rozporządzenie delegowane Komisji zmieniające załącznik III do dyrektywy (UE) 2024/1275, C(2025) 8723 – PE/2025/8966.

oraz wytycznych w sprawie priorytetowego traktowania efektywnego wykorzystania środowiska zbudowanego¹⁸;

- **będzie wspierać postępowania o udzielenie zamówienia, które umożliwiają zrównoważone, sprzyjające włączeniu społecznemu i wysokiej jakości rozwiązania**, w szczególności poprzez program zamówień publicznych na innowacje Europejskiej Rady ds. Innowacji (EIC), a także stawiając na zamówienia publiczne na zrównoważone rozwiązania w kontekście **zbliżającego się przeglądu dyrektywy w sprawie zamówień publicznych**;
- będzie finansować **badania naukowe i innowacje w celu rewitalizacji dzielnic** przez projektowanie z myślą o zrównoważoności i włączeniu społecznym za pośrednictwem komponentu dotyczącego badań naukowych i innowacji instrumentu NEB.

2.2 Wzmacnianie pozycji obywateli za pośrednictwem procesów partycypacyjnych w celu budowania demokratycznych i odpornych przestrzeni miejskich sprzyjających włączeniu społecznemu

Uczestnictwo jest kluczową zasadą NEB. Zgodnie z definicją zawartą w kompasie NEB¹⁹ uczestnictwo odnosi się do stopnia, w jakim społeczności, których dotyczy projekt, są zaangażowane w jego opracowywanie, podejmowanie decyzji, wdrażanie i walidację. **Oporność europejskich dzielnic zależy ostatecznie od ich zdolności do angażowania swoich społeczności** i służenia wszystkim obywatelom. Podejścia transdyscyplinarne i metody projektowania oparte na dowodach, które łączą wiedzę fachową różnych zainteresowanych stron i dyscyplin, są nie tylko bardziej reprezentatywne i spójne z potrzebami obywateli, ale również **budują zaufanie, pewność prawa dla podmiotów realizujących projekty, zwiększają akceptację i wzmacniają tkankę społeczną.** Przestrzenie publiczne sprzyjające włączaniu społecznemu mają również do odegrania kluczową rolę w ułatwianiu kontaktów społecznych, promowaniu równości w ujęciu ogólnym, równouprawnienia i płci i sprawiedliwości międzypokoleniowej, tworzeniu poczucia przynależności, a ostatecznie we wspieraniu demokracji oddolnej²⁰.

Dobre praktyki NEB w zakresie wzmacniania demokracji lokalnej i łączenia społeczności

- ❖ **NEB-STAR:** tworzenie modeli zarządzania i finansowania w celu ponownego wykorzystania budynków, zapobiegania gentryfikacji i demokratyzacji rozwoju obszarów miejskich [program „Horyzont Europa”].
- ❖ **SOFTacademy:** renowacja budynków mieszkalnych z prefabrykatów z czasów Związku Radzieckiego w Tallinnie z zastosowaniem całościowego podejścia na poziomie dzielnicy [EFRR].

¹⁸ Na podstawie badań Komisji: *Conversion of offices into affordable housing* [Przekształcenie biur w przystępne cenowo mieszkania], *Sufficiency in the built sector* [Wydajność w sektorze budowlanym] oraz badania na temat bardziej efektywnego wykorzystania zasobów budowlanych (rezultaty w połowie 2027 r.).

¹⁹ *Use the Compass* [Wykorzystaj kompas] – nowy europejski Bauhaus – Unia Europejska.

²⁰ Jak podkreślono w dokumencie pt. „JRC Science for Policy Brief on Public Spaces” [Sprawozdanie naukowe JRC na potrzeby dokumentu orientacyjnego w sprawie przestrzeni publicznych].

- ❖ **Activating Spaces with neuroDiverse Publics:** wspieranie organów publicznym w Barcelonie w ulepszaniu placów zabaw i przestrzeni publicznych dla dzieci z autyzmem [wspólnota EIT NEB].

© NEB STAR – SOFTacademy © SvenZacek – ©ASDpublics

Komisja zamierza **wykorzystać potencjał transformacyjny NEB, aby wspierać demokrację lokalną**, walczyć z rosnącą polaryzacją w naszych społeczeństwach oraz wzmacniać pozycję społeczności, a także lokalnych partnerstw publiczno-prywatnych. NEB ma na celu zwiększenie zdolności organów publicznych i zainteresowanych stron do **włączenia rzeczywistych praktyk partycypacyjnych i transdyscyplinarnych do procesów projektowania i podejmowania decyzji** w ramach projektów rozwoju lokalnego, a tym samym umożliwienie obywatelom współtworzenia przyszłych dzielnic dostosowanych do lokalnych potrzeb. Będzie wspierać **lokalną transformację przez wykorzystanie eksperymentów, w tym narzędzi rzeczywistości cyfrowej i wirtualnej** dla obywateli i specjalistów w celu współprojektowania, współtworzenia i współzarządzania sprzyjającymi włączeniu społecznemu, pięknymi i zrównoważonymi środowiskami życia.

W ramach NEB opracowuje się i zapewnia innowacyjne narzędzia **wspierania demokratycznych procesów partycypacyjnych na szczeblu lokalnym**, przyczyniając się tym samym do osiągnięcia celów Europejskiej Tarczy Demokracji²¹ w terenie. Służy on jako **katalizator wzmocnienia pozycji obywateli w transformacji lokalnej**, w tym w dawnych regionach przemysłowych i regionach wydobywania węgla brunatnego oraz na obszarach podmiejskich znajdujących się w niekorzystnej sytuacji. **Kompas NEB i zestaw narzędzi NEB²² pomagają obywatelom i społecznościom** kształtować własne środowisko życia dzięki stopniowemu podejściu do uczestnictwa, współtworzenia i zaangażowania. **23 sztandarowe projekty demonstracyjne NEB²³** przyczyniły się do ożywienia ponad 90 dzielnic i ich mieszkańców oraz do opracowania narzędzi służących demokratyzacji planowania przestrzeni miejskiej.

Komisja:

- **rozszerzy demokratyczne projektowanie i współodpowiedzialność obywateli za procesy rewitalizacji obszarów miejskich i wiejskich** przez wykorzystanie

²¹ EUR-Lex - 52025JC0791 - PL - EUR-Lex

²² Zestaw narzędzi NEB.

²³ Projekty wynikające z pierwszej serii zaproszeń do składania wniosków dotyczących NEB w latach 2021–2022 w ramach różnych unijnych programów finansowania.

platform cyfrowych, rzeczywistości wirtualnej i immersyjnych środowisk cyfrowych za pośrednictwem lokalnych cyfrowych bliźniaków i CitiVERSE²⁴;

- zainicjuje w 2026 r. edycję konkursu „**Boost for Small Municipalities**” [Wsparcie dla małych gmin] w ramach NEB, aby premiować kluczowe podmioty lokalne za wkład w budowanie integracyjnych i zrównoważonych społeczeństw;
- w ramach **Europejskiej Tarczy Demokracji i wkładu w przyszłą strategię UE na rzecz sprawiedliwości międzypokoleniowej** będzie wspierać demokrację lokalną, stosując innowacyjne podejścia do zaangażowania społeczności, powiązań międzypokoleniowych i przestrzeni publicznych sprzyjających włączeniu społecznemu;
- **będzie wspierać organy publiczne w opracowywaniu i wdrażaniu procesów partycypacyjnych** w ramach transformacji dzielnic przez wykorzystanie unijnego Centrum Kompetencji ds. Demokracji Uczestniczącej i Deliberatywnej²⁵ w powiązaniu z europejskimi panelami obywatelskimi i platformą zaangażowania obywatelskiego²⁶.

2.3 Wykorzystanie transformacyjnej siły edukacji, sztuki i kultury w celu pobudzenia kreatywności i innowacji na rzecz transformacji lokalnej

Kultura i sztuka stanowią podstawową cechę dobrostanu jednostek i społeczności oraz są w stanie wyzwolić kreatywność i innowacje. Leżą one u podstaw struktur obywatelskich, które wspierają empatię, tolerancję, sprawiedliwość międzypokoleniową i spójność społeczną.

Projektowanie przestrzenne i architektura to zasadnicza część prawdziwie transdyscyplinarnej reakcji na potrzeby społeczne i wyzwania środowiskowe. **Jakość projektu zwiększa akceptowalność i przyciąga finansowanie.** Projektanci, architekci i artyści, którzy uwzględniają zrównoważoność, włączenie społeczne i jakość w swoich projektach, odblokowują zarówno wsparcie finansowe, jak i akceptację ze strony społeczności, ponieważ ostatecznie tworzą kreatywne, znaczące i trwałe rozwiązania, które są przystępne cenowo, opłacalne i przełomowe dla lokalnej kultury i historii. Jak stwierdzono w Kompasie Kultury²⁷, NEB jest ważną inicjatywą mającą na celu promowanie **wspólnej kultury architektury i projektowania oraz inwestowanie w wysokiej jakości środowisko życia** dla wszystkich.

Dobre praktyki NEB ilustrujące siłę sztuki, kultury, edukacji i badań naukowych

- ❖ **Bauhaus of the Seas Sails:** zaangażowanie artystów w podkreślanie wartości oceanów i łączenie społeczności nadbrzeżnych i śródlądowych za pośrednictwem przestrzeni kulturalnych [program „Horyzont Europa”].
- ❖ **Bauhaus4EU:** Sojusz Uniwersytetów Europejskich napędzający transformację regionalną NEB za pośrednictwem odnowy kampusów, żywych laboratoriów i transdyscyplinarnych programów nauczania [Erasmus+].

²⁴ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/pl/factpages/citiverse>.

²⁵ Demokracja uczestnicząca.

²⁶ Portal Aktywności Obywatelskiej – Portal Aktywności Obywatelskiej.

²⁷ EUR-Lex - 52025DC0785 - PL - EUR-Lex

- ❖ **Cultuur&Campus:** renowacja zabytkowego budynku w Rotterdamie i przekształcenie go w wielofunkcyjny ośrodek edukacyjny wykorzystujący narzędzia artystyczne do angażowania mieszkańców i dokumentowania historii [program „Horyzont Europa”].

© Bauhaus of The Sea Sails – © Bauhaus4EU – © Cultuur&Campus

Edukacja i kultura mają kluczowe znaczenie dla podnoszenia świadomości na temat korzyści płynących z podejść całościowych i eksploracyjnych w połączeniu z metodami projektowania opartymi na dowodach. Komisja będzie promować **wartości NEB w szkołach** w całej Europie poprzez koalicję Education4Climate²⁸ oraz prace nad szkolnymi środowiskami edukacyjnymi na rzecz zrównoważoności²⁹.

Komisja będzie również wspierać działania mające na celu przełamanie podziałów między sztuką, nauką i przemysłem, ponieważ projekty NEB pokazują, że **wprowadzenie artystów do środowiska technologicznego i naukowego oraz umieszczenie technologii i badań naukowych w kontekście artystycznym** może spowodować zmianę paradygmatu współpracy prowadzącą do innowacji i konkretnych wyników. W synergii z działaniami zapowiedzianymi w ramach kompasu kultury NEB będzie wspierać **interakcje między osobami zawodowo związanymi z kulturą, artystami i naukowcami a przemysłem i podmiotami budowlanymi** w celu zapewnienia nowych perspektyw, nakreślenia alternatywnej wizji przyszłości i współtworzenia nieszablonowych i przyszłościowych rozwiązań na rzecz rewitalizacji dzielnic.

Zgodnie z **konkluzjami Rady** z 2021 r. w sprawie kultury, wysokiej jakości architektury i środowiska zbudowanego jako kluczowych elementów inicjatywy NEB³⁰ Komisja propaguje oparte na kulturze, dowodach i jakości partycypacyjne podejście do środowiska zbudowanego, w szczególności przez pomoc we wdrażaniu **systemu jakości Baukultur określonego w deklaracji z Davos**³¹ oraz zaleceń grupy ekspertów państw członkowskich ds. wysokiej jakości architektury i środowiska zbudowanego dla wszystkich³².

Komisja i jej partnerzy:

²⁸ <https://education-for-climate.ec.europa.eu/community/>

²⁹ Greening schools: New report on school learning environments for sustainability [Zazielenianie szkół: nowe sprawozdanie w sprawie szkolnych środowisk edukacyjnych na rzecz zrównoważoności] | europejska platforma edukacji szkolnej.

³⁰ 2021/C 501 I/03.

³¹ Davos Baukultur Quality System [System jakości Baukultur Davos].

³² Strona główna – Towards a shared culture of architecture [W kierunku wspólnej kultury architektury] – EAC.

- przedstawią Radzie i Parlamentowi Europejskiemu wniosek dotyczący **zwiększenia znaczenia Europejskich Stolic Kultury** w sposób zapewniający synergię z wartościami i zasadami nowego europejskiego Bauhausu;
- utworzą **laboratorium oceaniczne NEB w celu wspierania współpracy w środowisku morskim** i wniesienia wkładu w unijną inicjatywę w zakresie obserwacji oceanów³³;
- zaangażują osoby młode w ochronę dziedzictwa europejskiego, a także rewitalizację obszarów miejskich i wiejskich za pośrednictwem **szlaku NEB w ramach DiscoverEU**;
- będą wspierać **rezydencje artystów NEB** za pośrednictwem inicjatywy „Culture Moves Europe”.

3. CZYNNIKI WSPOMAGAJĄCE

3.1 Społeczności NEB i uczestnictwo oddolne

NEB rozwija się dzięki działaniom **społeczności liczącej prawie 2 000 członków z sektora publicznego i prywatnego**, od organizacji lokalnych po międzynarodowe w całej Europie i poza nią, obejmując różne dziedziny, takie jak kultura, edukacja, architektura, dziedzictwo, leśnictwo, budownictwo, mieszkalnictwo i moda, oraz docierając do milionów obywateli i przedsiębiorstw za pośrednictwem festiwalu NEB i nagród NEB.

Komisja może wykonać swoją część zadania, ale to tylko jeden z elementów układanki. **Społeczność NEB aktywnie podjęła działania** – obejmujące zakres od lokalnych systemów finansowania po normy budowlane dostosowane do NEB, a także programy studiów magisterskich i doktoranckich w zakresie NEB. Działała ona jako prawdziwa siła napędowa inicjatywy i czynnik zwielokrotniający finansowanie i wsparcie UE, co umożliwiło powielanie i zwiększanie skali sprawdzonych rozwiązań NEB.

Wymiana wiedzy i najlepszych praktyk ma kluczowe znaczenie, zwłaszcza gdy konieczna jest dalsza transformacja i przyspieszenie, często w celu wdrożenia na szczeblu lokalnym. W ramach NEB uruchomiony zostanie **projekt pilotażowy dla miast w celu wymiany informacji na temat rozwiązań dotyczących odporności środowiska zbudowanego** na zmianę klimatu i klęski żywiołowe. Społeczność nowego europejskiego Bauhausu zgromadzi zainteresowane strony w celu współtworzenia, prototypowania i testowania narzędzi oraz rozwiązań służących transformacji, w szczególności za pośrednictwem **innowacyjnych laboratoriów**. W laboratoriach NEB realizowanych jest obecnie osiem projektów dotyczących szerokiego zakresu tematów – od infrastruktury publicznej w Ukrainie³⁴, przez transformację ekologiczną w regionie Dunaju³⁵, po modernizm transeuropejski³⁶ – i powstają nowe projekty, w szczególności w celu zapewnienia rozwiązań w zakresie przystępnych cenowo mieszkań.

Opierając się na tych doświadczeniach, Komisja zamierza **rozszerzyć i zdywersyfikować społeczność NEB**, przyciągając nowych członków z różnych sektorów, grup i obszarów polityki, zwiększając zaangażowanie i dostarczając informacji na potrzeby odpowiednich polityk. Komisja **zoptymalizuje wykorzystanie narzędzi cyfrowych w celu ułatwienia interakcji i współpracy**, w szczególności na szczeblu regionalnym i lokalnym oraz

³³ Działanie przewodnie zapowiedziane w europejskim pakcie na rzecz wszechoceanu.

³⁴ Infrastruktura publiczna dla Ukrainy – nowy europejski Bauhaus – Unia Europejska.

³⁵ Laboratorium NEB: Nowy europejski Bauhaus w regionie Dunaju – nowy europejski Bauhaus.

³⁶ Europejski Triennale Modernizmu – nowy europejski Bauhaus.

w odniesieniu do partnerstw publiczno-prywatnych, a także w celu ułatwienia i przyspieszenia wymiany dobrych praktyk i danych opartych na dowodach. Będzie dążyć do synergii i maksymalizacji współpracy z powiązаныmi inicjatywami, w szczególności przez włączenie **wartości i zasad NEB do Porozumienia Burmistrzów, Europejskiego Paktu na rzecz Klimatu i Porozumienia w sprawie zielonego miasta.**

Komisja i społeczność NEB:

- **utworzą unijną sieć lokalnych ambasadorów NEB** we współpracy z oddziałami lokalnymi NEB oraz, w stosownych przypadkach, z punktami EUROPE DIRECT;
- utworzą **laboratorium NEB ds. przystępnych cenowo mieszkań** w celu gromadzenia dobrych praktyk w zakresie przystępnych cenowo rozwiązań mieszkaniowych, ze szczególnym uwzględnieniem budownictwa z prefabrykatów i zagęszczenia, w synergii z unijnym sojuszem na rzecz mieszkalnictwa;
- będą zwiększać zaangażowanie zainteresowanych stron oraz wymianę dobrych praktyk, organizując **co dwa lata festiwal NEB** poświęcony priorytetowym zagadnieniom takim jak mieszkalnictwo i demokracja, oraz wykorzystując inne istotne wydarzenia, takie jak **Europejska Noc Naukowców**;
- będą promować **nagrody NEB** w celu premiowania dobrych praktyk i podnoszenia świadomości na temat innowacyjnych rozwiązań oraz opracują **nagrody specjalne** za odporność wodną (2026 r.) i innowacyjne mieszkania studenckie (2027 r.);
- zapewnią regionom i miastom przestrzeń do wspólnego tworzenia i uczenia się w ramach inicjatywy „**Transforming Territories NEB Experimentation Journey**”³⁷ oraz następczego **projektu pilotażowego z udziałem miast** dotyczącego odporności środowiska zbudowanego;
- zapewnią synergię i współpracę między członkami społeczności NEB a przyszłym **unijnym sojuszem na rzecz mieszkalnictwa.**

3.2 Akademia NEB: wiedza, umiejętności, innowacje i finansowanie

Wiele uniwersytetów i centrów kompetencji zaczęło już aktywnie wносить swój wkład w NEB, na potrzeby wspierania badań naukowych, wprowadzania nowych modeli kształcenia i szkolenia oraz łączenia wiedzy z zastosowaniami biznesowymi. W 2022 r. Komisja Europejska uruchomiła akademię NEB³⁸ na rzecz umiejętności w zakresie zrównoważonego budownictwa, skupiającą naukowców i praktyków w celu przyspieszenia podnoszenia i zmiany kwalifikacji pracowników w ekosystemie budowlanym. **Akademia NEB stanie się obecnie podstawową infrastrukturą** służącą zdobywaniu wiedzy, prowadzeniu badań naukowych i bezpiecznych eksperymentów, realizowaniu innowacji oraz rozwijaniu umiejętności, zapewniającą dynamiczne powiązanie, dzięki któremu cała wiedza wytworzona w ramach instrumentu NEB w zakresie badań naukowych i innowacji będzie ukierunkowana na działania w zakresie zdobywania umiejętności, budowanie zdolności i innowacje stosowane.

Akademię NEB będą napędzać trzy nurty:

³⁷ Preparatory Action (2024–2026) – Innovation for place-based transformation [Działanie przygotowawcze (2024–2026) – Innowacje na rzecz transformacji ukierunkowanej na konkretny obszar].

³⁸ Akademia NEB – Nowy Europejski Bauhaus – Unia Europejska.

3.2.1 *Budowanie zdolności i rozwój umiejętności*

Akademia NEB, tworząc ramy szkoleń, budowania zdolności i rozwoju umiejętności będzie wspierać zmiany systemowe we wszystkich sektorach. Pozwoli to **przełożyć spostrzeżenia z badań na umiejętności praktyczne, opracować ramy szkoleniowe i ścieżki uczenia się** dla pracowników, organów publicznych i MŚP oraz poprawić jakość pedagogiczną, spójność i certyfikację szkoleń związanych z NEB w całej Europie. W uznaniu faktu, że czysta transformacja Europy zależy od silnej gospodarki produkcyjnej oraz od umożliwienia mniejszym podmiotom wprowadzania innowacji i konkurencyjności, szczególna uwaga poświęcona zostanie MŚP oraz wykwalifikowanym pracownikom. Akademia będzie wspierać proces **podnoszenia i zmiany kwalifikacji siły roboczej w ekosystemie budowlanym**, w szczególności w budownictwie opartym na materiałach pochodzenia biologicznego i zasobach przyrody, rozwijając swoją markę w zakresie wysokiej jakości kursów i łącząc najnowocześniejsze badania naukowe z praktyką. Jej działania obejmą wsparcie w procesie przygotowania i szkolenia zawodowego skierowanego do osób młodych. Będzie również promować wykorzystanie **narzędzi cyfrowych do optymalizacji zasobów, efektywności i podejmowania decyzji w oparciu o dane**, zgodnie z celami cyfrowej dekady i przez wykorzystanie portalu internetowego „Miasta UE” jako wspólnego punktu dostępu do narzędzi i inicjatyw UE wspierających transformację lokalną.

W szerszych ramach unii umiejętności akademia NEB przyczyni się również do rozwoju **gromadzenia informacji na temat umiejętności** na szczeblu UE, wspierając Europejskie Obserwatorium Budownictwa³⁹, Europejską Fundację Kształcenia⁴⁰, przyszłe europejskie obserwatorium gromadzące informacje na temat umiejętności oraz partnerstwo na dużą skalę w dziedzinie budownictwa⁴¹. Przyczyni się również do realizacji inicjatywy „Build Up Skills”⁴², która wspiera renowację energetyczną za pośrednictwem krajowych platform umiejętności we wszystkich państwach członkowskich.

3.2.2 *Wiedza i badania naukowe*

NEB promuje praktyczne eksperymenty dotyczące transformacji lokalnej, generujące dowody na kulturowe, społeczne i środowiskowe korzyści wynikające z rewitalizacji i współprojektowania dzielnic. Środowisko naukowe wykazało duże zainteresowanie badaniem metod i skutków takiego zintegrowanego podejścia, a obecnie istnieje ekosystem programów studiów doktoranckich i magisterskich koncentrujących się na NEB, a także powstają publikacje naukowe w ramach projektów NEB, takich jak sztandarowe projekty demonstracyjne lub sojusz akademii NEB. Sytuacja ta jednak nadal jest bardzo zróżnicowana, dlatego też ma ograniczony wpływ na sprawdzone modele, które można oferować **społecznościom, specjalistom, organom lokalnym, przedsiębiorstwom i innym zainteresowanym stronom** do powielania.

Dzięki podejściu opartemu na dowodach oraz wykorzystaniu możliwości cyfrowych akademia NEB będzie wspierać praktyków, specjalistów, przedsiębiorstwa i organy we włączaniu wartości i zasad NEB do swoich inicjatyw oraz optymalizować przechowywanie, wymianę i ocenę danych i dowodów dotyczących dobrych praktyk. **Wiedza uzyskana dzięki eksperymentom i metodom projektowania opartym na dowodach** zostanie skompilowana i udostępniona, aby zapewnić dane i skuteczne plany działania, które pozwolą na

³⁹ Europejskie Obserwatorium Budownictwa.

⁴⁰ Strona główna | ETF.

⁴¹ Budownictwo

⁴² <https://build-up.ec.europa.eu/en/bup-skills>

upowszechnienie i wdrożenie najbardziej udanych eksperymentów NEB. **Centrum wyników i oddziaływania NEB**⁴³ będzie gromadzić i analizować zdobyte doświadczenia i narzędzia oraz się nimi dzielić.

3.2.3 *Rozwój działalności gospodarczej*

Komisja opracowała szereg narzędzi, aby pomóc podmiotom realizującym projekty w opracowywaniu i wdrażaniu projektów NEB⁴⁴. Akademia NEB będzie **wspierać MŚP, przedsiębiorstwa typu start-up i osoby zawodowo związane z sektorem kreatywnym** za pośrednictwem usług doradczych i zestawów narzędzi, aby umożliwić tworzenie środowisk doświadczalnych i testowanie planów działania NEB. Opierając się na rozwiązaniach opracowanych w laboratoriach NEB i w ramach projektów finansowanych przez UE, Akademia NEB stworzy ścieżki rozwoju, powielania i docierania na rynek dla kierowanych przez społeczność i interdyscyplinarnych innowacji, na przykład przez przeniesienie innowacyjnych materiałów pochodzenia biologicznego z laboratorium do zastosowań w budownictwie i renowacji budynków. NEB będzie pełnił w terenie rolę katalizatora we wdrażaniu przepisów UE dotyczących gospodarki o obiegu zamkniętym oraz czystej i odpornej na deficyt wody transformacji, poprzez **wspieranie przedsiębiorstw i zainteresowanych stron w przechodzeniu na nowe zrównoważone praktyki**, np. w sektorze mody – poprzez NEB Fashion Shift (EIT).

EIT zapewni Akademii NEB specjalne wsparcie przez zwiększenie wymiany wiedzy między projektami NEB i uruchomienie projektów pilotażowych w zakresie innowacji za pośrednictwem wspólnoty wiedzy i innowacji EIT „Kultura i kreatywność”, przez wspieranie i zwiększanie skali innowacji za pośrednictwem inicjatywy wspólnoty EIT „NEB Journey”⁴⁵ oraz przez oferowanie innowatorom na wczesnym etapie ścieżki preakceleracyjnej za pośrednictwem programu EIT Jumpstarter⁴⁶. Komisja i jej partnerzy będą wspierać zdolności oraz dostęp do finansowania, w szczególności dla małych podmiotów, oraz możliwości finansowania dostosowane do lokalnych potrzeb⁴⁷. Będą one opierać się na istniejących dobrych praktykach służących **przyciąganiu finansowania prywatnego** oraz ustanawianiu **innowacyjnych modeli zarządzania i finansowania**. Nowa **paneuropejska platforma inwestycyjna na rzecz przystępnych cenowo i zrównoważonych mieszkań**, obejmująca grupę EBI, krajowe banki prorozwojowe, Bank Rozwoju Rady Europy, Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju (EBOR) oraz inne instytucje finansowe, zapewni wsparcie inwestycyjne, w tym kojarzenie projektów z potencjalnymi inwestorami.

Za pośrednictwem Akademii NEB Komisja i jej partnerzy:

- **będą wspierać podnoszenie i zmianę kwalifikacji w sektorze budowlanym i jego łańcuchu wartości** w celu przyspieszenia przejścia na bardziej regeneracyjny system wykorzystania materiałów o obiegu zamkniętym;
- **uruchomią projekty pilotażowe w zakresie innowacji i szkoleń, takie jak NEB Fashion Shift**, aby pomóc MŚP w sektorze mody w opracowywaniu strategii dotyczących obiegu zamkniętego i ekspansji na nowe rynki;

⁴³ Wdrażane w ramach programu „Horyzont Europa”.

⁴⁴ Narzędzia i zasoby – nowy europejski Bauhaus – Unia Europejska.

⁴⁵ Zob. EIT Community NEB: Impact Report 2025 [Wspólnota EIT NEB: sprawozdanie z oceny skutków za 2025 r.].

⁴⁶ EIT Jumpstarter.

⁴⁷ Na przykład za pośrednictwem BlueInvest i akceleratora Europejskiej Rady ds. Innowacji (EIC).

- będą wspierać działania rozpoznawcze dotyczące ewentualnych **wspólnych europejskich studiów w zakresie NEB** w celu rozwijania kompetencji transdyscyplinarnych w dziedzinach architektury, projektowania, zrównoważonej inżynierii i sztuki, które są istotne dla NEB na poziomie uniwersyteckim;
- będą rozwijać i ustanawiać **partnerstwa między uczelniami a przedsiębiorstwami** w celu rozwijania umiejętności i kompetencji w sektorach związanych z NEB (np. siła robocza i przyszli przedsiębiorcy);
- **zwiększą rolę NEB jako przestrzeni badań pionierskich**, w tym poprzez promowanie publikacji naukowych i spotkań akademickich na temat praktyk i planów NEB;
- opracują **wskaźniki i wytyczne służące ocenie skutków inicjatyw kierowanych przez społeczność**, które łączą zrównoważoność, włączenie społeczne i jakość;
- opracują **cyfrowy katalog dobrych praktyk i planów NEB dotyczących przystępnych cenowo i odpornych mieszkań** w synergii z projektem pilotażowym NEB dotyczącym miast w celu informowania organów lokalnych, przedsiębiorstw i praktyków o najnowocześniejszych rozwiązaniach;
- w synergii z europejską platformą inwestycyjną i w oparciu o wytyczne inwestycyjne NEB poprawią dostęp do finansowania dla mniejszych podmiotów za pośrednictwem **centrum doradztwa NEB**, w tym przez współpracę ze stowarzyszeniami charytatywnymi, oraz opracują wspólnie z tym centrum **akcelerator inwestycyjny NEB** w celu przyciągnięcia i ułatwienia finansowania prywatnego, publicznego i mieszanego oraz rozwoju innowacyjnych modeli biznesowych opartych na wartościach i zasadach NEB.

3.3 Finansowanie i zarządzanie

W ciągu pięciu lat wsparcie otrzymało już ponad 700 projektów NEB. W wieloletnich ramach finansowych (WRF) na lata 2021–2027 na NEB przeznaczono 1,4 mld, EUR, z czego większość pochodzi z polityki spójności (ponad 840 mln EUR) i programu „Horyzont Europa” (ponad 530 mln EUR). Do NEB przypisano obecnie pierwsze w historii wieloletnie narzędzie finansowania, osadzone w programie „Horyzont Europa” – **instrument NEB**, który będzie funkcjonował w latach 2025–2027⁴⁸. Składa się on z dwóch komponentów: komponentu dotyczącego badań naukowych i innowacji⁴⁹, z orientacyjnym budżetem w wysokości około 120 mln EUR rocznie na opracowanie i demonstrację nowatorskich rozwiązań; oraz komponentu dotyczącego wdrażania mającego na celu wdrożenie i zwiększenie skali przykładów sukcesów i innowacji NEB, które mają przyciągnąć tę samą kwotę z różnych programów UE, a także ze środków krajowych i prywatnych. **Komisja wraz z państwami członkowskimi będzie dążyć do optymalizacji wykorzystania, synergii i komplementarności finansowania unijnego** na różnych szczeblach sprawowania rządów⁵⁰ oraz do zwiększenia dostępu do finansowania, zwłaszcza dla małych podmiotów. W szczególności Komisja będzie nadal zachęcać państwa członkowskie i regiony do

⁴⁸ Zob. [NEB Facility Roadmap 2025-27](#) [Plan działania dotyczący instrumentu NEB na lata 2025–2027].

⁴⁹ Orientacyjny budżet komponentu dotyczącego badań naukowych i innowacji wynosi około 120 mln EUR rocznie i realizowany jest w ramach programów prac „Horyzont Europa” na lata 2025–2027.

⁵⁰ Również w oparciu o dobre praktyki, takie jak [THRIVE | Southern Regional Assembly](#) [Zgromadzenie Regionu Południowego] czy utworzenie Funduszu Sprawiedliwej Transformacji w celu przyspieszenia transformacji przemysłu w regionie wydobywania węgla w Saksonii-Anhalt w kierunku neutralności klimatycznej.

uwzględniania wartości i zasad NEB we wdrażaniu polityki spójności oraz innych strategii i polityk dotyczących środowiska zbudowanego, w tym poprzez **opracowanie jednej sztanदारowej inicjatywy NEB w każdym państwie członkowskim**. We współpracy z państwami członkowskimi Komisja będzie dążyć do dywersyfikacji możliwości finansowania, w szczególności w celu zwiększenia wsparcia dla inicjatyw oddolnych. Komisja zwraca się również do współprawodawców o wsparcie dla jej wniosków dotyczących **przyszłych WRF, które umożliwi ciągłość finansowania instrumentu NEB po 2027 r.**⁵¹

Aby móc optymalnie wykorzystać finansowanie unijne, konieczna jest zdecydowana rola państw członkowskich, które będą stanowić pomost łączący z podmiotami lokalnymi, by zapewnić im dostęp do finansowania, a także zmaksymalizują koordynację i spójność między instrumentami finansowania i politykami. **W 2021 r. państwa członkowskie wyznaczyły krajowe punkty kontaktowe NEB**. Od tego czasu odgrywają one kluczową rolę we wdrażaniu NEB na szczeblu krajowym i lokalnym. Wraz z ustanowieniem instrumentu NEB utworzono dwie dodatkowe sieci: krajowych punktów kontaktowych NEB ds. badań naukowych i innowacji⁵², a także specjalną sieć instytucji zarządzających i innych odpowiednich organów w celu promowania inwestycji NEB w programach polityki spójności na lata 2021–2027⁵³.

Niezależnie od poczynionych postępów większość państw członkowskich nie dysponuje modelem ani zasobami umożliwiającymi prawdziwie całościowe, wielopoziomowe i międzysektorowe zarządzanie NEB, co prowadzi do utraty możliwości przez zainteresowane strony i organy lokalne. W ścisłej współpracy z państwami członkowskimi **Komisja ponownie określi zadania krajowych punktów kontaktowych NEB oraz zapewni wsparcie** przez budowanie zdolności i możliwości finansowania, zwiększając również ich współpracę z instytucjami zarządzającymi, takimi jak społeczność P2P NEB. Komisja przedstawiła wniosek dotyczący zalecenia Rady, którego celem jest **poprawa pozycji państw członkowskich jako kluczowych podmiotów w zarządzaniu NEB oraz zapewnienie jego operacyjności** od szczebla dzielnicowego po szczebel europejski. Wdrażanie musi odbywać się z poszanowaniem zasady pomocniczości i specyfiki krajowej, umożliwiając państwu członkowskemu, regionom i organom lokalnym dostosowanie NEB do ich kontekstu środowiskowego, kulturowego i społecznego. NEB wzmacnia zatem centralną rolę państw członkowskich w opracowywaniu podejść, które odzwierciedlają krajowe priorytety, struktury zarządzania i potrzeby lokalne, oraz w kierowaniu nimi, zapewniając, aby działania na szczeblu UE wspierały i uzupełniały krajowe wybory polityczne, a nie je zastępowały. **Europejski semestr oraz nowy unijny sojusz na rzecz mieszkalnictwa** również posłużą państwom członkowskim wsparciem w przyjmowaniu całościowego podejścia łączącego zrównowagę, przystępność cenową i jakość w odniesieniu do mieszkalnictwa.

Komisja:

- zapewni łatwe wyszukiwanie i **przegląd możliwości finansowania związanych z NEB w ramach programów UE**, w tym na unijnym portalu Funding and Tenders⁵⁴ oraz za pośrednictwem platformy „Miasta UE”;

⁵¹ Wnioski Komisji dotyczące wieloletnich ram finansowych na lata 2028–2035.

⁵² Krajowe punkty kontaktowe NEB ds. badań naukowych i innowacji wspierają wdrażanie komponentu badań naukowych i innowacji Instrumentu Nowego Europejskiego Bauhausu w ramach programu „Horyzont Europa”.

⁵³ Społeczność Peer2Peer (P2P) NEB.

⁵⁴ Na podstawie „znacznika NEB” stosowanego obecnie w odniesieniu do programu „Horyzont Europa”.

- zapewni **organom krajowym i regionalnym bezpośrednio, dostosowane do potrzeb wsparcie** w zakresie włączania wartości i zasad NEB do programów polityki spójności oraz współpracę z **EBI/JASPERS**⁵⁵ w celu opracowania dodatkowych narzędzi oceny i budowania zdolności;
- będzie wspierać **budowanie zdolności administracji publicznej i zainteresowanych stron** przez wzajemne uczenie się i wymianę dobrych praktyk, w tym działania takie jak program „Living Spaces”⁵⁶ w celu promowania wysokiej jakości architektury i środowiska zbudowanego dla wszystkich;
- zapewni **finansowania krajowym punktem kontaktowym NEB oraz krajowym punktem kontaktowym ds. badań naukowych i innowacji** w celu zwiększenia ich zdolności i współpracy.

3.4 Wymiar międzynarodowy

Miasta i dzielnice na całym świecie stoją przed tymi samymi wyzwaniami co Europa, takimi jak skutki zmiany klimatu, niedobór wody, zmiany demograficzne i kryzysy mieszkaniowe. W niektórych regionach, np. na globalnym Południu, wyzwania te mogą być bardzo poważne i powodować migrację, a nawet konflikty. **NEB może zapewnić zintegrowane rozwiązania poza Europą**, ale także stanowić źródło wiedzy i inspiracji dla europejskiego sąsiedztwa dzięki międzynarodowym praktykom i przykładom sukcesów.

NEB może odegrać **ważną rolę w procesie rozszerzenia UE** za pośrednictwem promowania zrównoważonego rozwoju lokalnego, ochrony dziedzictwa kulturowego, innowacyjnych rozwiązań na rzecz transformacji ekologicznej i cyfrowej oraz integracji wartości społecznych, gospodarczych i kulturowych. Może stanowić dla krajów kandydujących platformę wymiany dobrych praktyk, wiedzy fachowej, zasobów i sieci oraz współpracy z państwami członkowskimi UE w zakresie wspólnych projektów. Od 2022 r. NEB wspiera w szczególności **ekologiczną odbudowę gospodarki i partycypacyjną odbudowę Ukrainy** za sprawą innowacyjnych projektów, takich jak renowacja bloków z wielkiej płyty w Czernihowie pod kątem obiegu zamkniętego, inicjatywy na rzecz zrównoważonego użytkowania gruntów oraz zielona odbudowa obszarów miejskich w basenie Morza Czarnego⁵⁷. Celem NEB jest sprawienie, aby odbudowa Ukrainy była zrównoważona, innowacyjna i sprzyjająca włączeniu społecznemu dzięki wykorzystaniu partnerstw i zasobów takich jak społeczność NEB, szczegółowe wytyczne i pomoc techniczna.

Inicjatywy nowego europejskiego Bauhausu zainspirowały również dialog i działania w innych państwach niebędących członkami UE, w szczególności w Japonii, Brazylii i Meksyku. Komisja będzie nadal rozszerzać swoją międzynarodową sieć i zachęcać do dalszej współpracy między zainteresowanymi ekspertami międzynarodowymi, obywatelami i rządami w celu omawiania i wspólnego opracowywania globalnych rozwiązań inspirowanych NEB. **Wystawa Światowa w Osace w 2025 r.** była dla UE okazją do zaprezentowania NEB w skali globalnej, nawiązania kontaktów ze specjalistami na całym świecie oraz rozpoczęcia specjalnego **dialogu między UE a Japonią na temat NEB**. Przy takich okazjach Komisja rozszerzy, a także wykorzysta widoczność oferowaną dzięki **festiwalom NEB**, aby **zaprezentować międzynarodowe dobre praktyki i świadectwa**.

⁵⁵ Wspólna inicjatywa wsparcia projektów w regionach europejskich.

⁵⁶ Living Spaces - Culture and Creativity [Przestrzeń życiowa – kultura i kreatywność].

⁵⁷ Projekty te były finansowane w ramach programów LIFE, „Horyzont Europa” i Interreg.

Komisja:

- **będzie wspierać odbudowę Ukrainy i rewitalizację obszarów miejskich** przez promowanie przystępnego cenowo i zrównoważonego projektowania wysokiej jakości za pomocą lokalnych i możliwych do powielenia projektów dotyczących szkół, szpitali i dziedzictwa kulturowego oraz wspieranie utworzenia **centrum akademii NEB**, a także przez włączenie wartości NEB do odpowiednich przepisów i działań na rzecz odbudowy, w szczególności za pośrednictwem „EU4Reconstruction”⁵⁸ i lokalnych cyfrowych bliźniaków do celów odbudowy⁵⁹;
- przy wsparciu delegatur UE będzie rozszerzać międzynarodowy zakres społeczności NEB za pośrednictwem **lokalnych sieci NEB w państwach trzecich oraz tworzenia centrów akademii NEB**, zwłaszcza w Japonii i Brazylii;
- będzie wspierać rozszerzenia UE przez zapewnianie finansowania, budowanie zdolności i pomoc techniczną w celu **inicjowania projektów i inicjatyw NEB w krajach kandydujących**;
- uruchomi **międzynarodową kategorię nagród NEB** w celu prezentowania i premiowania międzynarodowych projektów, które odzwierciedlają wartości NEB;
- będzie wspierać **współpracę międzynarodową w zakresie wysokiej jakości architektury** za pośrednictwem Sojuszu Baukultur z Davos⁶⁰.

4. WNIOSKI I PLANY NA PRZYSZŁOŚĆ

Od momentu utworzenia w 2020 r. NEB budzi entuzjazm i kreatywność oraz angażuje uczestników w całej Europie i poza nią. Promując innowacje, umiejętności i siłę przemysłową, NEB będzie wspierać bardziej konkurencyjną i odporną Europę, opartą na przystępnych cenowo rozwiązaniach wysokiej jakości i odpowiedzialności współdzielonej na wszystkich szczeblach sprawowania rządów. Kolejnym kluczowym krokiem będzie **dalsza mobilizacja odpowiednich podmiotów i sieci** na wielu szczeblach sprawowania rządów, w różnych obszarach polityki i sektorach gospodarki w celu zwiększenia pełnego potencjału inicjatywy. **Zaprasza się specjalistów, naukowców, organy, przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego i przedsiębiorstwa do przyłączenia się do społeczności NEB** i współpracy w celu współtworzenia i zwiększania skali innowacyjnych rozwiązań wspierających rewitalizację dzielnic i czystą transformację.

Komisja Europejska liczy na współpracę Parlamentu Europejskiego, Rady UE, Europejskiego Komitetu Regionów i Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w zakresie podnoszenia świadomości oraz promowania NEB i związanych z nim możliwości w społecznościach, które reprezentują, **angażowania społeczeństwa obywatelskiego, artystów, organów lokalnych, przedsiębiorstw i naukowców oraz dzielenia się dostępnymi zasobami**. Będzie czerpać z atutów rosnącej społeczności i rozpowszechniać jej dobre praktyki. Zachęca się również państwa niebędące członkami UE, zainteresowane organizacje i sieci międzynarodowe do rozpowszechniania i wspierania wartości i zasad NEB oraz do promowania partycypacyjnych współprojektowanych projektów i inicjatyw.

⁵⁸ Na szczeblu lokalnym projekt będzie realizowany we współpracy z około 50 „sztandarowymi” gminami średniej wielkości w celu przygotowania inwestycji w zakresie odbudowy i zarządzania nimi, które odzwierciedlają podejście lepszego odbudowywania i wartości NEB.

⁵⁹ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/pl/news/digital-twin-reconstruction-ukraine>.

⁶⁰ Davos Baukultur Alliance [[Sojusz Baukultur w Davos](#)].

Komisja zwraca się w szczególności do Rady o omówienie i przyjęcie wniosku dotyczącego **zalecenia Rady towarzyszącego niniejszemu komunikatowi** w celu zwiększenia międzysektorowych wysiłków w poszczególnych państwach oraz zapewnienia, aby NEB stał się operacyjny i został uwzględniony w odpowiednich krajowych, regionalnych i lokalnych inicjatywach i finansowaniu.